

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет

Кафедра обліку і оподаткування та маркетингу

МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Виконала

студентка II курсу

групи ОО – 2м з

освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності 071

«Облік і оподаткування» _____ Івегеш Тетяна Михайлівна

Науковий керівник

д.е.н., доц.

_____ Ліба Наталія Степанівна

Робота допускається до захисту:

Завідувач кафедрою обліку

і оподаткування та маркетингу

д.е.н., професор

_____ Реслер М.В.

Мукачево - 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Еволюція управлінського обліку як системи забезпечення економічною інформацією стратегічного менеджменту підприємства.....	6
1.2. Генезис вартісна-орієнтованих концепцій управлінського обліку в системі стратегічного менеджменту.....	23
Висновки до розділу 1.....	36
РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	38
2.1. Економічна сутність, зміст і сучасний стан інноваційної діяльності підприємства.....	38
2.2. Загальна характеристика концепції управлінського обліку інноваційної діяльності підприємства	53
2.3. Побудова ефективної системи стратегічного управлінського обліку інноваційної діяльності	74
Висновки до розділу 2.....	91
РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЮВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	93
3.1. Обґрунтування та характеристика моделі стратегічного управлінського обліку інноваційної діяльності підприємства	93
3.2. Організація формування інтегрованої моделі стратегічного управлінського обліку інноваційної діяльності підприємства	107
Висновки до розділу 3.....	128
ВИСНОВКИ	131
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	134
ДОДАТКИ	144

ВСТУП

Актуальність теми. На шляху розбудови інноваційної моделі економіки ефективне управління підприємством – складне і багаторівневе завдання, вирішення якого потребує всебічної інформаційної підтримки та орієнтації на стратегічне мислення. За цих обставин підвищуються роль та значимість інформації, яка генерується в системі управлінського обліку. Сучасне стратегічне управління засноване на принципах системного підходу й управління бізнес-процесами, а тому широко використовує різного роду діагностичні та інтерактивні системи показників ефективності, що становлять інструментарій стратегічного управлінського обліку. Важливим є формування і вдосконалення наукового апарату, що дозволяє на високому якісному рівні допомагати вирішувати управлінському апарату промислових підприємств питання інноваційного характеру, пов'язані не тільки з поточним функціонуванням, але і з адекватним інноваційним розвитком, що забезпечує довгострокове існування і розвиток підприємств. Теорія і практика управління інноваційною діяльністю підприємств в єдності її стратегічних і тактичних аспектів зумовлюють розширення використовуваної наукової бази, до якої можна віднести і стратегічний управлінський облік, що свідчить про актуальність досліджень у даному напрямі.

На даний час існує значна кількість праць щодо теоретичних та практичних аспектів ведення управління інноваційною діяльністю на підприємствах промисловості. Зокрема, вони стали предметом дослідження у працях вітчизняних і зарубіжних вчених Б. Андрушківа, І. Афоніна, І. Брітченка, М. Войнаренка, А. Гриньова, А. Гуржій, А. Землянкіна, С. Ілляшенка, М. Йохни, О. Кузьміна, П. Кулікова, І. Левицької, Т. Лепейко, Л. Малюти, Л. Мельник, Л. Михайлової, В. Нижника, Т. Пілявоз, М. Рогози, Г. Савіної, К. Савенка, Б. Сеніва, В. Стадник, Г. Тарасюк, В. Тимофєєва, Л. Федулової, П. Харіва, Н. Хрущ, М. Чайковської, А. Череп, Г. Черноіванової, Л. Чорної та ін. Серед зарубіжних науковців необхідно відзначити роботи І. Ансоффа, І. Глуценка, П. Друкера, Ф. Ніксона, Дж. Сакса, Б. Санто, А. Стріклєнда, А. Томпсона, Р. Фатхутдінова, Й. Шумпетера та інших. Недостатня глибина розробки теоретичних засад та наявність методичних проблем

управлінського обліку інноваційної діяльності, потреба їх практичного вирішення зумовили вибір теми й основних напрямів магістерської роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана на кафедрі обліку і оподаткування та маркетингу Мукачівського державного університету згідно з планом науково-дослідних робіт за темою: «Сучасні тенденції обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю» (номер державної реєстрації 0116U004820).

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає у розробці концептуальних засад та організаційно-методичних положень управлінського обліку інноваційної діяльності підприємства.

У межах мети окреслено коло основних завдань, які визначають логіку побудови роботи:

- дослідити еволюцію управлінського обліку як системи забезпечення економічною інформацією стратегічного менеджменту підприємства;
- висвітлити генезис вартісно-орієнтованих концепцій управлінського обліку в системі стратегічного менеджменту;
- визначити економічну сутність, зміст і сучасний стан інноваційної діяльності підприємств як об'єкту управління стратегічного інноваційного менеджменту;
- розробити концептуальні засади управлінського обліку інноваційної діяльності, його зміст, об'єкти, основні інструменти та підходи до формування.

Об'єктом дослідження є управлінський облік інноваційної діяльності в системі стратегічного менеджменту на ТОВ «Фрут Майстер Фудс».

Предмет дослідження: теоретичні, методичні, організаційні та практичні аспекти управлінського обліку інноваційної діяльності підприємства.

Методи дослідження, які використовуються в роботі, базуються на діалектичному методі наукового пізнання, що дозволяє оцінювати економічні явища та процеси у взаємозв'язку й еволюційному розвитку. У процесі розробки теоретичних і методичних підходів до побудови управлінського обліку інноваційної діяльності були використані такі методичні прийоми, як

історичний (для дослідження процесу еволюції управлінського обліку та його концепцій); наукової абстракції (для уточнення термінологічного апарату управлінського обліку та інноваційної діяльності); синтез, індукція та дедукція; моделювання (для розробки інтегрованої моделі стратегічного управлінського обліку інноваційної діяльності), а також логічного узагальнення (при формулюванні висновків).

Практичне значення отриманих результатів полягає у впровадженні висновків і пропозицій щодо теоретичного, організаційного та методичного забезпечення обліку інноваційної діяльності у практику ведення управлінського обліку підприємства.

Результати досліджень автора з пропозиції побудови управлінського обліку з елементами ризик- менеджменту інноваційної діяльності у роботі ТзОВ «Фрут Майстер Фудс» довідка №107 від 14 грудня 2019 року.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження, викладені в роботі, пройшли апробацію на: III Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Фінансове регулювання зрушень в економіці України» (м. Мукачєво, 20 березня 2019 року).

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури. Основний зміст роботи викладено на 128 сторінках друкованого тексту, в тому числі 2 таблиць, 6 рисунків.

ВИСНОВКИ

У роботі розкрито організаційно-методичних положення управлінського обліку інноваційної діяльності підприємства. Отримані результати свідчать про досягнення мети, виконання поставлених завдань та дозволяють сформулювати такі висновки:

1. Дослідження еволюції управлінського обліку з урахуванням особливостей його вітчизняної моделі підтвердило тезу щодо перспектив подальшого розвитку бухгалтерського обліку через його поступове перетворення на систему забезпечення інформаційних потреб управління. Здійснено періодизацію управлінського обліку в розрізі вітчизняної та західної моделей та виокремлено новий етап його еволюції під назвою «Конвергенція», який характеризується інтеграцією фінансової й управлінської звітності в єдину звітну систему шляхом зближення представлених ними даних у загальному звітному продукті – інтегрованій звітності.

2. Аналіз особливостей оцінки інтелектуального капіталу за прямими та непрямими методами й моделями дозволив застосовувати ці оцінки задля потреб стратегічного управлінського обліку інноваційної діяльності в частині визнання невідчуженої та/або неформалізованої його складової – людського капіталу як нефінансових (нематеріальних) факторів створення цінності (вартості) підприємства у кількісно-якісних вимірниках. Виявлено вплив явних та неявних знань людини як показників факторів діяльності за перспективою навчання і розвитку персоналу на кінцевий результат творчого процесу створення інноваційного продукту – складової довгого ланцюгу цінності. Це дало змогу застосувати в моделі стратегічного управлінського обліку вартісні (грошові) та натуральні (кількісні) характеристики в якості вимірників результату досягнення стратегічних цілей інновацій.

3. Проведене дослідження показало методичну можливість визначати результати досягнення стратегічних цілей інновацій шляхом характеристики об'єктів інноваційної діяльності через збалансовану систему показників. Перевагами такого підходу є можливість визначати вплив факторів створення

(генерації/руйнування) цінності (вартості). До складу факторів віднесено як самі інновації (створені й впроваджені) та умовні інновації, що оцінюються за прямими методами у вартісних (грошових) і натуральних (кількісних) вимірниках за трьома перспективами BSC – фінанси, клієнти і внутрішні бізнес-процеси, так і чинники (фактори) формування інновацій та умовних інновацій, що оцінюються непрямыми методами у кількісно-якісних вимірниках за перспективою навчання і розвиток персоналу. Такий методичний підхід зумовлює формування інформації в управлінському обліку щодо впливів факторів на результат впровадження інновацій на підприємстві.

4. Дослідження контрольної функції стратегічного управлінського обліку інноваційних процесів дозволило сформулювати два підходи щодо її організації. Запропоновано діагностичну систему поточного, ретроспективного та перспективного контролю використовувати з урахуванням характеристик стратегічних показників за збалансованою системою показників перспективи розвитку інноваційного бізнес-процесу, а інтерактивну систему превентивного й оперативного контролю – з урахуванням стратегічних ризик-показників.

5. Аналіз методичного й організаційного забезпечення функціонування системи стратегічного управлінського обліку інноваційної діяльності дозволив виокремити основні елементи: принципи, критерії оцінки, інструментарій, інтегровані стратегічні показники ефективності (результативності), центри відповідальності. У роботі уточнено склад цих елементів з урахуванням специфічних потреб відображення облікових об'єктів інноваційної діяльності підприємства за компонентами інноваційного бізнес-процесу: принципи, критерії оцінки, інструментарій, інтегровані системи стратегічних показників ефективності (результативності), встановленні процедури формування центрів відповідальності.

Зазначений склад системи стратегічного обліку забезпечить її швидку адаптацію до змінюваних умов інноваційного середовища та сприятиме формуванню достовірної звітності для тактичного й оперативного управління.

6. Доведено необхідність застосування інструментів стратегічних концепцій обліку та ризик-менеджменту у моделі стратегічного управлінського обліку

інноваційної діяльності підприємств. Запропоновано включити до цієї моделі взаємопов'язані модулі: перший модуль включає стратегічні показники та стратегічні ризик-показники і слугуватиме цілям превентивного, поточного, ретроспективного та перспективного контролю результатів інноваційної діяльності. Перший модуль взаємодіє зі стратегічним, поточним, оперативним та архівним обліковими модулями, які об'єднують показники щодо створення цінності (вартості) за факторами впливу фінансового (матеріального) та нефінансового (нематеріального) характеру на інноваційні процеси. Розкриття й представлення інформації щодо означених модулів у розрізі типових характеристик означених показників дозволить оцінювати досягнення стратегічних інноваційних цілей як ключових факторів успіху в конкуренції та визначати їх вплив на процес створення (генерації/руйнування) цінності (вартості) підприємства в умовах невизначеності та ризику.

7. У ході контролю враховано вплив індивідуальних (специфічних) інноваційних ризиків, що виступають фінансовими (матеріальними) факторами створення (генерації/руйнування) цінності (вартості) підприємства, та вплив мінімальних і максимальних значень (коридор толерантності) показників ризик-факторів досягнення стратегічних цілей, що обумовлюють дію індивідуальних (специфічних) інноваційних ризиків. Контрольованість впливу ризикових подій на досягнення цілей інноваційної діяльності дозволить забезпечити ефективність управління бізнес-процесами на підприємстві.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>